

ZESZYT O BOŻEJ OPATRZNOŚCI NR 8

**WARTOŚĆ PRZESŁANIA ENCYKLIKI *HUMANAE VITAE*
NAUCZANIA PAPIESKIE**

WARSZAWA 2018

ZESZYT O BOŻEJ OPATRZNOŚCI NR 8
WARTOŚĆ PRZESŁANIA ENCYKLIKI *HUMANAE VITAE*
NAUCZANIA PAPIESKIE

Warszawa 2018

Tekst

Ks. dr hab. Zdzisław Struzik, prof. UKSW

Korekta

Aneta Tunderska

Projekt okładki

Michalina Poźniak

Opracowanie graficzne i skład

Łukasz Jankowski /YENEK STUDIO DTP/

Zdjęcia

str. 7, 21, 22 - Instytut Papieża Jana Pawła II

str. 5, 9, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 35, 36,

fot. na okładce - źródło /Internet/

str. 10 - Jan Karczewski

str. 18, 25 - Edward Mier-Jędrzejowicz

str. 29 - Agencja fotograficzna East News Poland

©Copyright by Instytut Papieża Jana Pawła II

Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-38-9

Druk

Drukarnia Wydawnictwa Arka

Instytut Papieża Jana Pawła II

ul. Ks. Prymasa Augusta Hłonda 1

02-972 Warszawa

tel. 22 213 11 90; fax 22 213 11 92

www.ipjp2.pl, e-mail: instytut@ipjp2.pl

SPIS TREŚCI

1.	50 lat <i>Humanae vitae</i> 1968-2018	5
1.1.	Paweł VI, Encyklika <i>Humanae vitae</i> , 25 lipca 1968	8
2.	Podstawowe przesłanie encykliki <i>Evangelium vitae</i>	10
2.1.	Chrystus bezinteresownym darem życia	11
3.	Życie jest darem Boga i dla Boga	12
4.	Obowiązek obrony życia w rodzinie	14
5.	Życie rodzi się, dojrzewa i kształtuje się w rodzinie	15
6.	Życie jest darem Boga i człowieka dla człowieka	16
6.1.	Życie jest darem Boga i człowieka dla człowieka w rodzinie	16
6.2.	Życie jest darem Boga i człowieka dla społeczeństwa	16
6.3.	Podsumowanie przesłania <i>Evangelium vitae</i>	17
7.	Teologia życia u Karola Wojtyły	18
8.	Przesłanie Soboru Watykańskiego II	19
9.	Jan Paweł II, Encyklika <i>Redemptor hominis</i> , 4 marca 1979	21
10.	Jan Paweł II, Adhortacja <i>Familiaris consortio</i> , 22 listopada 1981	22
11.	Jan Paweł II, <i>Katechezy środowe</i>	24
12.	Jan Paweł II, <i>List do rodzin</i> , 2 lutego 1994	25
13.	Benedykt XVI, Encyklika <i>Deus caritas est</i> , 25 grudnia 2005	26
14.	Komisja do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski, <i>Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim</i> , 13 grudnia 1989	27
15.	Franciszek, Encyklika <i>Lumen fidei</i> , 29 czerwca 2013	28
16.	Franciszek, Adhortacja <i>Amoris laetitia</i> , 19 marca 2016	29
17.	Synod o rodzinie, <i>Komunikat Ojców Synodalnych z Polski a zakończenie Synodu o małżeństwie i rodzinie</i> , 25 października 2015	31
18.	Podsumowanie	32
19.	Instytut Naturalnego Planowania Rodziny wg metody Profesora Rötzera (INER) – 25 lat w służbie małżeństwu i rodzinie	33
20.	Bibliografia	37
21.	Nowenna do Opatrzności Bożej	40

WARTOŚĆ PRZESŁANIA ENCYKLIKI *HUMANAE VITAE* NAUCZANIA PAPIESKIE

1. 50 LAT *HUMANAE VITAE* 1968-2018

Ponownie sięgamy do nauki zawartej w encyklice *Humanae vitae* i konfrontujemy ją z następnymi dokumentami Nauczania Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, w osobach papieży i biskupów świata.

Troska o życie ludzkie, jako dar Boga, jest wyrazem miłości Chrystusa poprzez Kościół, abyśmy my – ludzie, przychodzili na ten świat w środowisku miłości, jakim jest małżeństwo i rodzina. Poprzez światło nauk biologicznych i socjologicznych, coraz bardziej dostrzegamy godność i ważność życia ludzkiego, które pochodzi od Boga i realizuje się na ziemi, z przesłaniem szczęścia doczesnego i wiecznego. Owocem miłości Boga i rodziców jest nowe życie, które musi mieć oparcie, troskę, opiekę i otrzymywać nieprzerwanie dobro, ponieważ rodzice to znak uczynnej miłości. Każdy małżonek otrzymuje i realizuje nakaz Boży: „bądźcie płodni i rozmnażajcie

się” (Rdz 1, 28). W następnym przykazaniu jest otwarta wolna perspektywa: „czyńcie sobie ziemię poddaną” (Rdz 1, 28).

Ważność, niepowtarzalność i unikalność każdego ludzkiego życia, budowanego na sprawiedliwości, solidarności, prawdzie, dobru i miłości, w wolności, dzieje się w zachowaniu godności Dzieci Bożych, jakimi jesteśmy. Życie jest wspólnym dobrem, indywidualnym i społecznym zarazem, dlatego każdy czyn ludzki realizowany w życiu nosi znamiona miłości i przez to staje się transcendentny, nie tylko materialny i przemijający, ale wieczny, przez obecność Boga. Dla niewierzących w Boga, wystarcza sama wiedza o wielkości i godności człowieka. To, tak zwana, postawa humanistyczna.

Humanae vitae poucza: „Kto prawdziwie kocha swego współmałżonka, nie kocha go tylko ze względu na to, co od niego otrzymuje, ale dla niego samego, szczęśliwy, że może go wzbogacić darem z samego siebie” (HV, 9). Taka postawa i działanie określa transcendencję miłości, która poprzez zrodzenie nowego życia, wypełnia się, daje życie i szczęście zarazem.

Poczynamy się, rodzimy się i żyjemy na tym świecie dzięki naturze – dzięki tajemnicy stworzenia Bożego i ludzkiego zarazem. Taki czyn, powołania do życia, dokonuje się w małżeństwie, przez współżycie dwojga rodziców. Dlatego nauka Kościoła jest ważna i jednoznaczna: „Stosunki, przez które małżonkowie jednoczą się w sposób intymny i czysty, i przez które przekazuje się życie ludzkie, są – jak to przypomniał niedawno Sobór – „uczciwe i godne”” (HV, 11). Takimi winny być poprzez całe życie małżonków, ponieważ są znakiem miłości i dobra.

Tajemnica i wielkość każdej miłości, Boskiej i ludzkiej, a szczególnie małżeńskiej w Kościele Chrystusowym otrzymała postać sakramentalną, znak obecności Chrystusa. Dlatego *Humanae vitae* przypomina: „Niech więc małżonkowie chrześcijańscy, posłuszni Jego głosowi pamiętają, że ich powołanie do życia chrześcijańskiego, zrodzone przez chrzest, zostało rozwinięte i umocnione w sakramencie małżeństwa” (HV, 25).

Nauczanie papieża Pawła VI o godności współżycia małżeńskiego, zapoczątkowało kontynuowanie nauczania papieży na temat miłości ludzkiej, małżeństwa i rodziny. W to nauczanie włączył się Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek. Od norm i zasad moralnych miłości małżeńskiej, nauka ta, sięgnęła aż do miłosierdzia Bożego. Miłosierdzie Boże dotyka wszystkich tych, którzy w sumieniu swoim uznają swe błędy i grzechy, poddają je pod moralny osąd Kościoła. Chrystus ustanowił i powiedział: „wszystkim tym,

którym odpuszcicie grzech, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie są im zatrzymane” (J 20, 23).

Życie małżeńskie i rodzinne jest wypełnione szczęściem, zaufaniem i miłością, takie zobowiązania podejmują małżonkowie w zgodzie małżeńskiej i w deklaracji przekazania życia. Dom ten zbudowany jest na fundamencie miłości Chrystusa i na nauczaniu Apostołów, ale przesłanie przypowieści o domu na skale, ostrzega nas: „I spadł ulewny deszcz, i wezbrały rzeki, i zerwały się wichry, i uderzyły na ten dom - a nie zawalił się, bo był osadzony na skale” (Mt 7, 25). Jedynie Chrystus zmartwychwstały okazuje się tą skałą, a życie małżeńskie i rodzinne nieraz okazuje się tylko piaskiem: „I spadł ulewny deszcz, i wezbrały rzeki, i zerwały się wichry, i uderzyły na ten dom - i zawalił się. I rozpadł się zupełnie” (Mt 7, 27).

Chrystus jednak pragnie ponownie budować rozpadający się duchowo dom rodzinny, nauką, przekazywaną przez swój Kościół i miłosierdziem nieograniczonym. U proroka Izajasza czytamy: „Choćby wasze grzechy były jak szkarłat, jak śnieg wybieleją, choćby czerwone jak purpura, staną

1995 EVANGELIUM VITAE (EWANGELIA ŻYCIA)

*Życie zawsze jest dobrem. (...) Dlaczego życie jest dobrem? (...)
Życie, które Bóg daje człowiekowi, jest inne i odrębne od życia wszelkich innych stworzeń żyjących,
jako że człowiek, choć jest spokrewniony z pyłem ziemi (...), jest w świecie objawieniem Boga,
znakiem jego obecności, śladem jego chwały. (...) Św. Jan Paweł II*

się jak wełna” (Iz 1, 18). Dylemat spotkania Chrystusa normatywnego z Chrystusem miłosiernym przebiega poprzez nasze serca, sumienia i głęboką wiarę.

1.1. PAWEŁ VI, *HUMANAE VITAE*, 25 LIPCA 1968

Godność małżeńska wynika z godności męża i żony. Ich wzajemna miłość ma swoje źródło w Bogu. Obserwując każdy związek małżeński, odnajdujemy ten Boski pierwiastek jako dar nieustannie powtarzający się u wielu par, ale zarezerwowany wyłącznie dla pary stworzonej przez mężczyznę i kobietę. Dar wzajemnej miłości małżeńskiej jest obopólny, jest trwały i płodny, ukierunkowany na budowanie wspólnoty rodzinnej.

„Miłość małżeńska najlepiej objawia nam swą prawdziwą naturę i godność dopiero wtedy, gdy rozważymy, że początek swój czerpie ona – jakby z najwyższego źródła – z Boga, który jest Miłością i Ojcem, *od którego bierze swe imię wszelkie ojcostwo na niebie i na ziemi*” (HV, 8).

Kościół z nakazu Chrystusa ma autorytet Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, aby wyklądać pewną i prawidłową naukę o godności pożycia małżeńskiego, tak w sprawach duchowych, jak i ciała (zobacz: teologia ciała Jana Pawła II).

Aby szczegółowo przeanalizować teologiczne znaczenie encykliki *Evangelium vitae*¹, należy sięgnąć zarówno do dokumentów Kościoła katolickiego, które ukazały się przed 1995 r., jak i do tych, które zostały opublikowane już za czasów następców papieża Jana Pawła II.

Evangelium vitae (łac. „Ewangelia życia”) – encyklika ogłoszona 25 marca 1995 r., dotyczy wartości i nienaruszalności życia ludzkiego. Życie jest naturalnym dobrem, wartością. W świecie i w teologii nieustannie toczy się dyskurs; nauczanie o życiu ludzkim, poszukiwanie jego sensu i istoty. Teologia Kościoła katolickiego, w oparciu o Pismo św. i Tradycję, stara się przekazywać prawdę o życiu, tak w kategoriach filozoficznych, jak i w kategoriach wiary.

Encyklika Jana Pawła II (EV) przedstawia zagadnienia poszanowania życia ludzkiego, jako najwyższej wartości danej człowiekowi, z której

¹ Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium vitae*, w: *Encykliki Ojca Świętego Jana Pawła II*, Kraków 2009, s. 839-897.

NAUCZANIA PAPIESKIE

może on wyprowadzać i realizować wszystkie inne wartości. Dlatego zawiera sprzeciw wobec kary śmierci, aborcji i eutanazji. Jedynym dysponentem życia ludzkiego i długości jego trwania jest Bóg. Jeśli ktoś nie wierzy w Boga, to ma obowiązek poszanowania życia ludzkiego ze względu na godność człowieczeństwa własnego i innych ludzi.

2. PODSTAWOWE PRZESŁANIE ENCYKLIKI *EVANGELIUM VITAE*²

Jan Paweł II ukazuje wartość życia jako powołania o wymiarze doczesnym i wiecznym. Taka perspektywa zmienia istotę trwania człowieka jako istoty materialno-duchowej, nadaje jej sens i stwarza perspektywę życia czynnego, także w kategoriach transcendentnych. Papież stwierdza:

„Człowiek jest powołany do pełni życia, która przekracza znacznie wymiary jego ziemskiego bytowania, ponieważ polega na uczestnictwie w życiu samego Boga. Wzniosłość tego nadprzyrodzonego powołania ukazuje *wielkość i ogromną wartość* ludzkiego życia także w jego fazie doczesnej. Życie w czasie jest bowiem podstawowym warunkiem, początkowym etapem i integralną częścią całego i niepodzielnego

² Niektóre aspekty antropologiczne i teologiczne EV zostały częściowo omówione w: Z. Struzik, *Przesłanie Świętego Jana Pawła II. Materiały edukacyjne*, Warszawa 2014, s. 109-113.

procesu ludzkiej egzystencji. Proces ten – nieoczekiwanie i bez żadnej zasługi człowieka – zostaje opromieniony obietnicą i odnowiony przez dar życia Bożego, które urzeczywistni się w pełni w wieczności (por. 1 J 3, 1-2). Równocześnie to nadprzyrodzone powołanie uwydatnia *względność* ziemskiego życia mężczyzny i kobiety. Nie jest ono jednak *rzeczywistością* «ostateczną», ale «przedostateczną»; jest więc *rzeczywistością świętą*, która zostaje nam powierzona, abyśmy jej strzegli z poczuciem odpowiedzialności i doskonalili ją przez miłość i dar z siebie ofiarowany Bogu i braciom” (EV, 2).

Źródłem życia jest samo życie, przekazywane z pokolenia na pokolenie przez rodziców. Ten nieustający, powtarzający się ciąg jest nieustannym darem, teologicznie uznawanym za dar Boga, który rozpoczął życie ludzkie. Do życia naturalnego zostało *dopisane i dołączone* Objawienie Boże, mowa Boga do człowieka i czyny zbawcze Chrystusa.

2.1. CHRYSZTUS BEZINTERESOWNYM DAREM ŻYCIA

Człowiek został podniesiony ponownie do poziomu pełnej miłości Boga przez czyny zbawcze Chrystusa, które dokonały się w duchu i w ciele Syna Bożego. Chrystus jako Syn Boży przyjął naturę ludzką, aby człowieka zbawić, przenieść go ponownie w wymiar transcendentalnego życia z Bogiem, poza granice naturalnej śmierci.

„Krew Chrystusa objawia też człowiekowi, że jego wielkość, a zatem jego powołanie, polega na *bezinteresownym darze z siebie*. Właśnie dlatego, że krew Jezusa została wylana jako dar życia, nie jest już znakiem śmierci i ostatecznej rozłąki z braćmi, ale narzędziem komunii udzielającej wszystkim życia w obfitości. Kto pije tę krew w sakramencie Eucharystii i trwa w Jezusie (por. J 6, 56), zostaje włączony w dynamikę Jego miłości i ofiary z własnego życia, aby mógł wypełnić pierwotne powołanie do miłości, właściwe każdemu człowiekowi (por. Rdz 1, 27; 2, 18-24)” (EV, 25).

Zbawienie dokonane przez Chrystusa ma charakter także społeczny, wskazuje na wartość życia, które realizuje się we wspólnotach: krwi, powinowactwa, kultury, zwyczaju, gospodarki, organizacji społecznej i politycznej. Człowiek z natury i z powołania Bożego (teologicznego) jest bytem społecznym. Nie powstaje sam z siebie i nie istnieje tylko dla siebie. Tak jak Chrystus, każdy z nas jest darem z siebie dla drugiego.

3. ŻYCIE JEST DAREM BOGA I DLA BOGA

Życie otrzymujemy od Boga w darze, aby je spożytkować, czyniąc dzieła dobre, duchowe i materialne, aby dzielić się dobrem. Wartość

życia każdego człowieka w każdym momencie jego istnienia ma niepowtarzalne i odrębne znaczenie. Dzieło stworzenia życia, dokonane przez Boga w Starym Przykazaniu, zostało podniesione do godności zbawienia przez ofiarę Syna Bożego, Jezusa Chrystusa. Każdy z ludzi został zbawiony, duchowo odkupiony przez krew naszego Zbawiciela, o czym świadectwo zostało złożone w Nowym Testamencie. Objawienie woli Boga Ojca nie może mylić człowieka. Dlatego nasze życie ma wymiar nadprzyrodzony, a w swym istnieniu jest ono doczesne i zarazem wieczne. Uznanie prawd wiary zależy od podjęcia wysiłku przez wierzących, pilnego zwrócenia się ku nauce Kościoła i otwarcia na działanie Bożej łaski³.

„Stwórca powierzył życie człowieka jego odpowiedzialnej trosce nie po to, by nim samowolnie dysponował, ale by go mądrze strzegł oraz

³ Por. Z. Struzik, *Przesłanie Świętego Jana Pawła II. Materiały edukacyjne*, Warszawa 2014.

zarządzał nim wiernie i z miłością. Bóg Przymierza powierzył życie każdego człowieka drugiemu człowiekowi – jego bratu, zgodnie z prawem wzajemności dawania i otrzymywania, składania siebie w darze i przyjmowania daru bliźniego. Gdy nadeszła pełnia czasu, Syn Boży, wcielając się i oddając życie za człowieka, ukazał, jakie wyżyny i głębie może osiągnąć to prawo wzajemności. Przez dar swego Ducha Chrystus nadaje nową treść i znaczenie prawu wzajemności, zawierzeniu człowieka człowiekowi. Duch, sprawca komunii w miłości, tworzy między ludźmi nowe braterstwo i solidarność, prawdziwy odbłask tajemnicy wzajemnego dawania i przyjmowania, właściwej Trójcy Przenajświętszej. Sam Duch staje się nowym prawem, które daje wierzącym moc i budzi w nich odpowiedzialność, aby w życiu umieli wzajemnie czynić dar z siebie i przyjmować drugiego człowieka, uczestnicząc w miłości samego Jezusa Chrystusa i na Jego miarę” (EV, 76).

4. OBOWIĄZEK OBRONY ŻYCIA W RODZINIE

Podstawowe przykazanie miłości realizuje się w przykazaniu Bożym: *Nie zabijaj* (Wj 20, 13; Pwt 5, 17; Mt 19, 18). Każdy człowiek zobowiązany jest do obrony i poszanowania swego życia, a także ma pomagać i służyć w ratowaniu i wspomaganiu życia swego bliźniego. W podtrzymywaniu egzystencji ludzkiej działa Stwórca, Pan Zbawiciel, Jezus Chrystus i Duch Święty. Cała Trójca Przenajświętsza, można tak powiedzieć, „zainteresowana jest” życiem każdego człowieka, dlatego to życie nabiera największej wartości – doczesnej i wiecznej.

„W łonie «ludu życia i dla życia» najważniejsza odpowiedzialność spoczywa na rodzinie: odpowiedzialność ta wypływa z samej natury rodziny – jako wspólnoty życia i miłości, opartej na małżeństwie – i z jej misji «strzeżenia, objawiania i przekazywania miłości». Mowa tu o miłości samego Boga, którego współpracownikami i w pewnym sensie rzesznikami stają się rodzice, gdy przekazują życie i wychowują je zgodnie z Jego ojcowskim zamysłem. Jest to zatem miłość, która staje się bezinteresownym darem, przyjęciem i ofiarowaniem: w rodzinie każdy spotyka się z akceptacją, szacunkiem i czcią, ponieważ jest osobą, jeżeli zaś ktoś bardziej potrzebuje pomocy, zostaje otoczony tym czujniejszą i troskliwszą opieką” (EV, 92).

Zadaniem każdego człowieka i każdej społeczności jest przekazywanie życia i jego ochrona. Życie każdego ma niepowtarzalną, unikalną i największą wartość. W życiu i przez życie doświadczamy wszystkich innych wartości doczesnych i wiecznych. Prawo Boże, a za nim idące każde prawo ludzkie, opiera się na tej nienaruszalnej, wielkiej wartości życia: wyraża się w jego obronie, poszanowaniu i przekazywaniu następnym pokoleniom.

Od jego uznania można dopiero mówić o stanowieniu następnych zasad prawnych, czy to dotyczących osoby jako jednostki, czy zbiorowiska osób będącego grupą lub większą wspólnotą.

5. ŻYCIE RODZI SIĘ, DOJRZEWA I KSZTAŁTUJE W RODZINIE

Życie ludzkie powstaje, rodzi się i rozwija w rodzinie opartej na małżeństwie mężczyzny i kobiety. Sensem *bycia mężczyzną* jest kobieta, sensem *bycia kobietą* jest mężczyzna. Wskazuje na to natura ludzka, wyrażająca się przez płeć: genetyczną, hormonalną, psychologiczną i społeczną. Płeć człowieka jest związana z darem przekazywania życia we współpracy naturalnej z Bogiem. W rodzinie życie jest wielką łaską, z której wynikają: godność rodzicielska, godność dziecka w rodzinie, godność dziecka ludzkiego i Bożego zarazem. Rodzina daje życie, troszczy się o nie i wychowuje je w łasce Boga i ludzi. Wspólnota rodzinna przynależy do dalszych kręgów wspólnoty narodowej i kościelnej, wliczając w to również wielką światową społeczność jako „rodzinę globalną”. Bóg, który ukochał świat, troszczy się o jego mieszkańców tak, jak Dobry Pasterz troszczy się o owce, jak obfitujący w miłosierdzie Ojciec.

6. ŻYCIE JEST DAREM BOGA I CZŁOWIEKA DLA CZŁOWIEKA

Życie, jako dar, otrzymaliśmy od Boga dzięki rodzicom, ażeby zgodnie z wolą Bożą i pomocą ludzi, doprowadzić je do pełni doskonałości duchowej, fizycznej i moralnej. Każdy jest zobowiązany do poszanowania swego życia, troski o sprawność fizyczną i życie moralne. Nikt nie jest też jego wyłącznym dysponentem (sprzeczne z tą zasadą są: eutanazja, aborcja, kara śmierci, samobójstwo), ponieważ otrzymał je jako dar, który ma udział w życiu samego Boga. Człowiek powinien roztropnie współistnieć z innymi ludźmi na zasadzie braterskiej bądź rodzicielskiej miłości. Z tym posłannictwem życia przyszedł na świat i jest w nim obecny Chrystus. Przykład ofiarowania życia w darze w sposób najpełniejszy wśród ludzi złożyła Matka Boża, Maryja. Przykładem dobrze odczytanej woli Bożej mogą być liczne biografie męczenników i świętych Pańskich.

6.1. ŻYCIE JEST DAREM BOGA I CZŁOWIEKA DLA CZŁOWIEKA W RODZINIE

Rodzina jest najwłaściwszym i najlepszym środowiskiem poczęcia i narodzenia się nowego człowieka z woli Bożej i ludzkiej. W rodzinie, na podstawie miłości ludzkiej, dokonuje się wychowanie i kształtowanie człowieka. W rodzinie otrzymuje się podstawowe wartości, które – przyjęte i zastosowane na skutek więzi z innymi i z Bogiem – czynią człowieka godnym, odpowiedzialnym, pożytecznym i szczęśliwym. Rodzice biorą na siebie odpowiedzialność za każde życie powołane do istnienia. Ta odpowiedzialność w życiu małżeńskim nigdy się nie kończy. Duchowa współpraca z Bogiem trwa ciągle w dziele stwarzania istnień ludzkich. Do pełnej ich wspólnoty dojdzie, gdy wypełni się czas, w życiu wiecznym.

6.2. ŻYCIE JEST DAREM BOGA I CZŁOWIEKA DLA SPOŁECZEŃSTWA

Życie rodzi się i rozwija w społeczności rodzinnej, narodowej, kulturowej, przynależy więc do społeczności całej ludzkości w danym przedziale historii

świata. Do społeczności narodowej i państwowej należy przekazywanie życia, realna ochrona jego *bios*, prawna obrona przed różnorodnymi zagrożeniami i fizyczne bezpieczeństwo. Naród oraz państwo dbają o właściwy przyrost naturalny, o stan ekonomiczny i poziom kulturalny obywateli. Narody, zorganizowane w formie niezawisłych państw, powinny zachowywać pokój, godnie współżyć i współdziałać na rzecz należytych celów podejmowanych przez wspólnotę światową.

6.3. PODSUMOWANIE PRZESŁANIA *EVANGELIUM VITAE*

Źródłem życia jest Bóg i wola rodziców. Człowiek jest najwspanialszym i unikalnym stworzeniem, dlatego każdego obowiązuje poszanowanie życia własnego i innych. Poprzez życie jesteśmy obdarowywani wartościami materialnymi i duchowymi. W życiu ludzkim najważniejsza jest miłość bliźniego i miłość Boga, określona i wyrażana przez wiarę. Każde życie ma jednakową godność i wartość. Chrystus ofiarował się na drzewie krzyża za życie i zbawienie wszystkich ludzi. Wyслуżył nam zbawienie i życie wieczne.

7. TEOLOGIA ŻYCIA U KAROLA WOJTYŁY

Analizy antropologiczne Karola Wojtyły dotyczyły aksjologii i kierowały się ku odkrywaniu źródeł godności człowieka. Człowieczeństwo jest istotą bytu ludzkiego rozumnego. On sam, człowiek, świadczy o nadzwyczajnym pochodzeniu i tę transcendencję przejawia we własnych czynach. Refleksje filozoficzne na temat dobra i zła znalazły swoje odbicie w książkach: *Miłość i odpowiedzialność*, potem w studium *Osoba i czyn*. Aksjologia Karola Wojtyły opierała się na wcześniejszej myśli: Maxa Schelera, Jeana Paula Sartre'a, Emmanuela Levinasa, Paula Ricoeura, ale także Władimira Sołowjowa i Fiodora Dostojewskiego⁴. Właśnie z perspektywy duszpasterskiej w książce *Miłość i odpowiedzialność* Karol Wojtyła sformułował koncepcję normy personalistycznej⁵. Norma personalistyczna jest próbą przetłumaczenia przykazania miłości na język filozoficznej etyki⁶.

⁴ Zob. Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2011, s. 45-46.

⁵ „Oto dlaczego lektura tej książki (*Osoba i czyn*) może dostarczyć nam dużej pomocy również dla pełniejszego zrozumienia wielkich encyklik tego Papieża, a nawet dla zrozumienia historycznej doniosłości jego pontyfikatu w ogóle”. Por. Rocco Buttiglione, *Kilka uwag o sposobie czytania „Osoby i czynu”*, w: Karol Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. T. Styczeń i in., Lublin 2011, s. 12.

⁶ Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 148-149.

8. PRZESŁANIE SOBORU WATYKAŃSKIEGO II

Sobór Watykański II odwołał się do miłości małżeńskiej, z której wynika miłość rodzicielska, ta z kolei jest niezbędną, aby dar życia trwał i był przekazywany z pokolenia na pokolenie. W tym przesłaniu i w tym darze odzwierciedla się miłość Boga stwórcy.

„(Płodność małżeńska). Małżeństwo i miłość małżeńska z natury swej skierowane są ku płodzeniu i wychowywaniu potomstwa. Dzieci też są najcenniejszym darem małżeństwa i rodzicom przynoszą najwięcej dobra. Bóg sam to powiedział: *Nie jest dobrze człowiekowi być samemu* (Rdz 2, 18), i *uczynił człowieka od początku jako mężczyznę i niewiastę* (Mt 19, 14), chcąc dać mu pewne specjalne uczestnictwo w swoim własnym dziele stwórczym, pobłogosławił mężczyźnie i kobiecie mówiąc: *bądźcie płodni i rozmnażajcie się* (Rdz 1, 28). Dlatego prawdziwy szacunek dla miłości małżeńskiej i cały sens życia rodzinnego zmierzają do tego, żeby małżonkowie nie zapoznając pozostałych celów małżeństwa, skłonni byli mężnie współdziałać z miłością Stwórcy i Zbawiciela, który przez nich wciąż powiększa i wzbogaca swoją rodzinę. Małżonkowie wiedzą, że w spełnianiu obowiązku, jakim jest przekazywanie życia i wychowywanie,

obowiązku, który trzeba uważać za główną ich misję, są współpracownikami miłości Boga – Stwórcy i jakby jej wyrazicielami”⁷.

Płodność fizyczna jest związana z płodnością duchową, ponieważ rodzice są współpracownikami Boga w wychowywaniu nowych członków królestwa niebieskiego. Rodzicielstwo jest jednocześnie zaproszeniem do współpracy z Bogiem w celu wychowania największej wartości, jaką jest każde dziecko-człowiek. Opieka fizyczna i wychowanie duchowe człowieka to wielkie dzieło i największe dobro jaki może dać rodzina, błogosławiona przez Boga i akceptowana przez społeczeństwo.

⁷ Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 50.

9. JAN PAWEŁ II, ENCYKLIKA *REDEMPTOR HOMINIS*,
4 MARCA 1979

Z natury swojej i z polecenia Bożego człowiek jest przeznaczony do miłości, ten dar musi rozwijać w sobie, aby spełnić się w wymiarach doczesnych i wiecznych.

„Człowiek nie może żyć bez miłości. Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością, jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją, jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa” (RH, 10).

Bóg nieustannie towarzyszy człowiekowi w tym boskim darze, w miłości i dzięki niej dokonuje nieustannej przemiany życia ludzkiego – nadaje mu sens życia i działania.

1979 REDEMPTOR HOMINIS (ODKUPICIEL CZŁOWIEKA)

*Człowiek nie może żyć bez miłości. Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą,
jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość,
jeśli nie spotka się z Miłością, jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją,
jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa*

Św. Jan Paweł II

10. JAN PAWEŁ II, ADHORTACJA *FAMILIARIS CONSORTIO*, 22 LISTOPADA 1981

Adhortacja *Familiaris consortio* zawiera podstawy miłości ludzkiej małżeńskiej i rodzinnej, u których źródeł znajduje się miłość Boga do człowieka. Miłość Boga do człowieka wspomaga małżonków w zachowaniu miłości i wierności.

„Rodzina, założona i ożywiana przez miłość, jest wspólnotą osób: mężczyzn i kobiety jako małżonków, rodziców, dzieci i krewnych. Pierwszym jej zadaniem jest wierne przeżywanie rzeczywistości komunii w ciągłym działaniu na rzecz rozwijania prawdziwej wspólnoty osób. Wewnętrzną zasadą, trwałą mocą i celem ostatecznym tego zadania jest miłość: tak jak bez miłości rodzina nie jest wspólnotą osób, tak samo *bez miłości nie może ona żyć, wzrastać i doskonalić się jako wspólnota osób*. To, co napisałem

1981 FAMILIAS CONSORTIO

(O ZADANIACH RODZINY CHRZEŚCJAŃSKIEJ
WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE)

Rodzina, jedyna na świecie, ta, która wiodła niesłyszane i ciche życie w małym miasteczku palestyńskim; która doświadczyła ubóstwa, prześladowań, wygnania; która wielbiła Boga w sposób nieporównywalnie wzniosły i czysty, nie omieszcza wspomagać (...) wszystkich rodzin świata (...) w przezwyciężaniu niepokojów i udręceń życiowych, w wielkoдушnym otwarciu się na potrzeby innych, w radosnym wypełnianiu planu Bożego.

Św. Jan Paweł II

w Encyklice *Redemptor hominis*, znajduje swój początek i najwłaściwsze zastosowanie w rodzinie, jako takiej” (FC, 18).

Miłość ludzka ma charakter wspólnotowy, kieruje się do założenia rodziny, źródła życia, miłości i wychowania nowego człowieka. Jest to nieustanna współpraca z Bogiem.

11. JAN PAWEŁ II, *KATECHEZY ŚRODOWE*⁸

Teologiczna antropologia człowieka znajduje swoje źródło w podobieństwie człowieka do Boga. Najbardziej staje się człowiek podobny do Boga w tajemnicy służebnej miłości bliźniego.

„Człowiek stworzony na obraz Boży jest istotą złożoną z duszy i ciała, istotą, która z jednej strony należy do świata zewnętrznego, z drugiej zaś jest w stosunku do niego transcendentna. Jako istota złożona zarówno z ciała, jak i z duszy – jest on osobą. Ta prawda o człowieku jest przedmiotem naszej wiary, podobnie jak prawda biblijna o tym, że jest on stworzony na „obraz i podobieństwo” Boga; tę prawdę podaje stale na przestrzeni dziejów Magisterium Kościoła. Prawda o człowieku nie przestaje być na przestrzeni dziejów przedmiotem poznania rozumowego, zarówno na gruncie filozofii, jak też w orbicie wielu nauk szczegółowych: jednym słowem – jest ona przedmiotem antropologii”⁹.

Prawda o człowieku jest potrzebna każdemu człowiekowi z osobna i całym społecznościom ludzkim, i on sam i wspólnoty ludzkie muszą zrozumieć i praktykować wzajemną miłość.

⁸ Cykl obejmuje katechezy wygłoszone podczas śródowych audiencji generalnych w okresie: 5 IX 1979-2 IV 1980; 11 XI 1981-9 II 1983; 23 V 1984-28 XI 1984. Całość opublikowana w: Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich*, Città del Vaticano 1986.

⁹ Jan Paweł II, *Katecheza Człowiek – obraz Boży – istotą duchowo-cieleśną*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 6: *Katechezy*, cz. 1, Kraków 2007, 1.

12. JAN PAWEŁ II, *LIST DO RODZIN*, 2 LUTEGO 1994

Rodzina i miłość z nią zespolona są drogą życia ziemskiego, a tajemnica wcielenia Chrystusa ubogaca i wskazuje wartości nadprzyrodzone rodziny.

„Pośród tych wielu dróg *rodzina jest drogą pierwszą i z wielu względów najważniejszą*. Jest drogą powszechną, pozostając za każdym razem drogą szczególną, jedyną i niepowtarzalną, tak jak niepowtarzalny jest każdy człowiek. Rodzina jest tą drogą, od której nie może on się odłączyć. Wszak normalnie każdy z nas w rodzinie przychodzi na świat, można więc powiedzieć, że rodzinie zawdzięcza sam fakt bycia człowiekiem. [...]. *Tak więc Boska tajemnica Wcielenia Słowa pozostaje w ścisłym związku z ludzką rodziną*. Nie tylko z tą jedną, nazaretańską, ale w jakiś sposób z każdą rodziną, podobnie jak Sobór Watykański II mówi, że Syn Boży przez swoje Wcielenie «zjednoczył się jakoś z każdym człowiekiem»¹⁰. Kościół, idąc za Chrystusem, który «przyszedł» na świat, «aby służyć» (Mt 20, 28), uważa służbę rodzinie za jedno ze swych najistotniejszych zadań – i w tym znaczeniu zarówno człowiek, jak i rodzina są «drogą Kościoła»» (LR, 2).

Człowieczeństwo – największa wartość ludzkiego bytu realizuje się pośród innych ludzi, najpełniej kształtuje się w rodzinie.

¹⁰ Por. Sobór Watykański II, *Gaudium et spes*, 1.

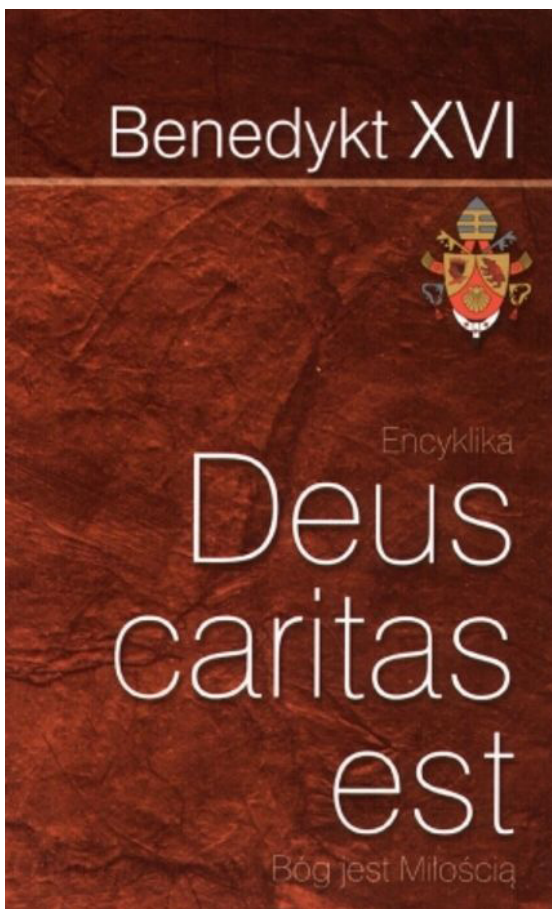
13. BENEDYKT XVI, ENCYKLIKA *DEUS CARITAS EST*, 25 GRUDNIA 2005

Małżeństwo i rodzina łączą pojęcia *eros*, *philia* i *agape* i realizują je we wspólnej miłości. Bóg jest Miłością, a człowiek jest obrazem tej miłości.

„Miłości pomiędzy mężczyzną i kobietą, która nie rodzi się z myśli i woli człowieka, ale w pewien sposób mu się narzuca, starożytna Grecja nazwała *erosem*. Musimy już z góry uprzedzić, że grecka wersja Starego Testamentu jedynie dwukrotnie używa słowa *eros*, podczas gdy Nowy Testament nigdy go nie stosuje: z trzech słów greckich, dotyczących miłości – *eros*, *philia* (miłość przyjaźni) i *agape* – pisma nowotestamentowe uprzywilejowują to ostatnie, które w języku greckim pozostawało raczej na marginesie.

Jeśli chodzi o pojęcie miłości przyjaźni (*philia*), to zostało ono podjęte i pogłębione w Ewangelii Jana, aby wyrazić relację między Jezusem i Jego uczniami. To pominięcie słowa *eros* wraz z nową wizją miłości, wyrażoną poprzez słowo *agape*, w nowości chrześcijaństwa oznacza niewątpliwie coś zasadniczego w odniesieniu do pojęcia miłości” (DC, 3).

Tajemnica miłości jest rozumiana w łączności z tajemnicą stworzenia i zbawienia człowieka. Dlatego sakrament małżeństwa jest tak bliski sakramentowi Eucharystii.

14. KOMISJA DO SPRAW KULTU BOŻEGO I DISCYPLINY
SAKRAMENTÓW EPISKOPATU POLSKI,
*INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI O PRZYGOTOWANIU
DO ZAWARCIA MAŁŻEŃSTWA W KOŚCIELE KATO-
LICKIM, 13 GRUDNIA 1989*

Sakrament małżeństwa jest znakiem obecności Boga Chrystusa. Chrystus zaproszony do małżeństwa nieustannie towarzyszy temu związkowi, uświęca go i prowadzi do zbawienia, właśnie przez posługę wzajemnej miłości.

„Małżeństwo, już jako dzieło natury stworzonej przez Boga, od początku swojego istnienia, zgodnie z zamysłem Stwórcy służy zbawieniu człowieka, w pełni jednak plany Boże urzeczywistniają się dopiero w małżeństwie podniesionym przez Chrystusa Pana do godności sakramentu”(IEP, 1).

„Kodeks Prawa Kanonicznego, wprowadzając w życie polecenie Soboru Watykańskiego II, kieruje uwagę na istotne elementy pastoralne przygotowania do małżeństwa, zostawiając dalszą inicjatywę w tej sprawie biskupom i Konferencjom Episkopatu. W związku z tym, zgodnie z istniejącą w Polsce praktyką duszpasterską i wskazaniem Adhortacji Apostolskiej papieża Jana Pawła II *Familiaris Consortio*, rozróżnia się trzy etapy przygotowania do małżeństwa: przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie”(IEP, 6).

Zrozumienie wielkiej tajemnicy Boga zawartej w tajemnicy miłości małżeńskiej i rodzinnej wymaga przygotowania i zrozumienia swej godności i niepowtarzalności.

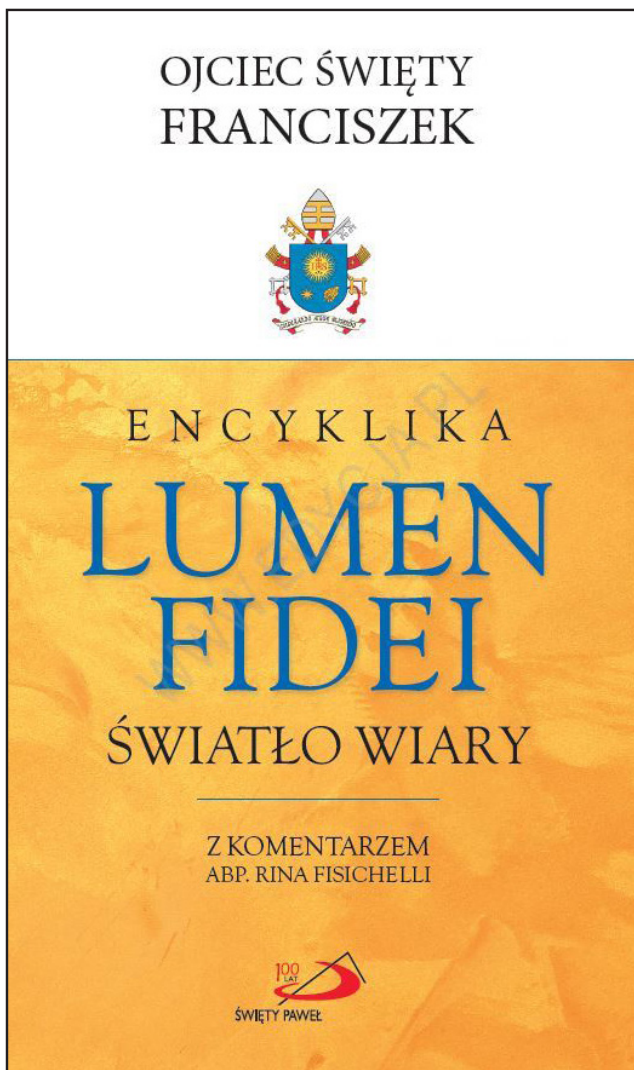

15. FRANCISZEK, ENCYKLIKA *LUMEN FIDEI*, 29 CZERWCA 2013

Tajemnica ludzkiej miłości łączy się z tajemnicą wiary, poszerza ją o Boga, czyni ją transcendentną antropologicznie i teologicznie.

„Rzeczywiście, miłości nie można sprowadzać do uczucia, które się pojawia i znika. Owszem, ma związek z naszą uczuciowością, ale taki, aby otworzyć ją na ukochaną osobę i w ten sposób zapoczątkować drogę, która jest wyjściem z zamknięcia we własnym «ja» i zbliżaniem się do drugiej osoby, by zbudować trwałą relację; miłość dąży do jedności z ukochaną osobą. Widzimy więc, w jakim sensie miłość potrzebuje prawdy. Jedynie kiedy jest oparta na prawdzie, miłość może przetrwać w czasie, przewyciężyć ulotność chwili i pozostać mocna, by wspierać wspólną drogę” (LF, 27).

Odkrywając tajemnicę miłości małżeńskiej i rodzinnej, wszyscy zainteresowani uczestniczą w istocie Boga, Który jest Miłością.

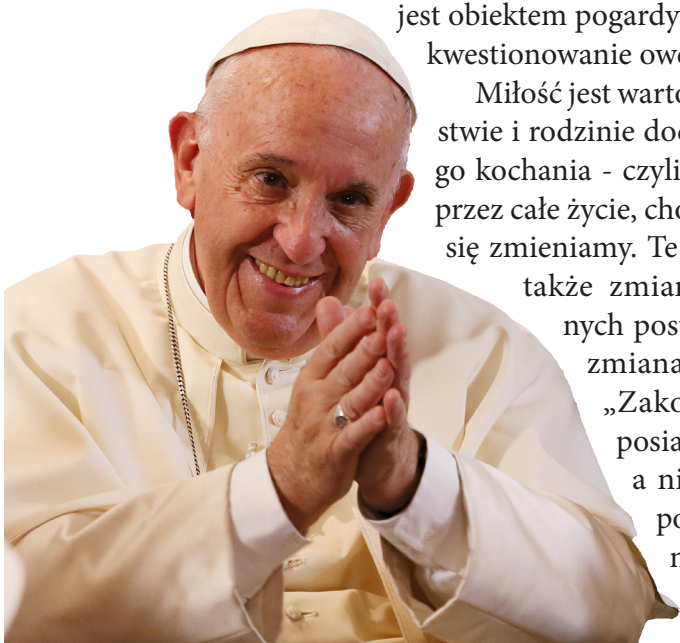

16. FRANCISZEK, ADHORTACJA *AMORIS LAETITIA*, 19 MARCA 2016

W adhortacji *Amoris laetitia*, papież Franciszek w szerokim nauczaniu pragnie oprzeć się na dotychczasowym nauczaniu Kościoła o miłości małżeńskiej i rodzinnej. Dostrzega każdego człowieka i każdy problem w tej nadzwyczajnej wspólnotcie miłości i dobra duchowego i cielesnego razem. Mówi – „Człowiek to istota z tej ziemi, a wszystko, co czyni i czego poszukuje, pełne jest namiętności” (AL, 143). Namiętność, to wspólna mowa duchowości i cielesności, pełnej świadomości, rozeznania i działania instynktownego. Podtrzymywanie związku małżeńskiego i rodzinnego, to nieustanne *zapewnienia* o trwałości, wyjątkowości i wyłączności.

Papież Franciszek naucza: „Miłość małżeńska prowadzi do zapewnienia, aby całe życie emocjonalne stawało się dobrem dla rodziny i służyło życiu wspólnemu” (AL, 146). Papież przypomina także nauczanie Jana Pawła II: „Św. Jan Paweł II odrzucił pogląd, jakoby nauczanie Kościoła prowadziło do «zaprzeczenia wartości ludzkiej płci», lub najwyżej ją tolerowało z powodu «konieczności prokreacji». Potrzeba seksualna małżonków nie jest obiektem pogardy i «nie chodzi żadną miarą o zakwestionowanie owej potrzeby»¹¹” (AL, 150).

Miłość jest wartością nadzwyczajną, a w małżeństwie i rodzinie dochodzi do perfekcyjnego i stałego kochania - czyli służby dla drugiego człowieka, przez całe życie, chociaż fizycznie wszyscy z czasem się zmieniamy. Te zmiany dotyczą ciała i dotyczą także zmian charakterów, czyli wzajemnych postaw. Ale miłość jest ponad tymi zmianami, papież Franciszek mówi: „Zakochujemy się w całej osobie, posiadającej swoją własną tożsamość, a nie tylko ciało, chociaż to ciało, poza niszczącym działaniem czasu, nigdy nie przestaje wyrażać jakoś osobistej tożsamości, która podbiła serce”(AL, 164).

¹¹ Jan Paweł II, Katecheza (24 września 1980); *Insegnamenti* 3/2 (1980), 719; *Dzieła zebrane*, t. 6: Katechezy, 148, Kraków 2007, s. 203.

W 8 rozdziale *Amoris laetitia* mamy: „towarzyszyć, rozpoznać i włączyć to co kruche”, aby dostrzec ludzkie cierpienie i duchowe rozterki, wtedy, kiedy dom budowany na skale, stał się zbudowanym na piasku (por. Mt 7, 27). Przecież Kościół „musi bacznie i z troską towarzyszyć swoim dzieciom najsłabszym, naznaczonym miłością zranioną i zagubioną, przywracając nadzieję i zaufanie, jak światło latarni morskiej czy też pochodnia wniesiona pośród ludzi, by oświecić tych, którzy stracili kurs, czy też są w samym środku burzy”¹².

Kościół w działaniu duszpasterskim, ma obowiązek towarzyszyć tym, którzy jeszcze nie potrafią w sposób doskonały praktykować miłości ludzkiej małżeńskiej i rodzicielskiej, ale nadal pozostają Dziećmi Bożymi poprzez wiarę i chrzest. „W tym względzie św. Jan Paweł II zaproponował tak zwane «prawo stopniowości», będąc świadomym, że człowiek «poznaje, miłuje i czyni dobro moralne, odpowiednio do etapów swego rozwoju»¹³” (AL, 295).

Doskonalenie ducha i ciała ludzkiego to długa droga moralna, trwa całe życie, domaga się nieustannego wsparcia łaski Bożej, poprzez nieustanne pogłębianie wiary. To doskonalenie, razem z łaską Bożą, dają szansę na postęp w czynieniu dobra. Dlatego „Drogą Kościoła jest niepotępienie nikogo na wieczność; ofiarowanie miłosierdzia Boga wszystkim ludziom, którzy szczerym sercem o to proszą [...]. Prawdziwa miłość zawsze jest bowiem niezasłużona, bezwarunkowa i bezinteresowna.”¹⁴ Dlatego „trzeba unikać osądów, które nie uwzględniają złożoności różnych sytuacji i koniecznie zwracać uwagę na sposób, w jaki ludzie żyją i cierpią z powodu stanu, w jakim się znajdują”¹⁵ (AL, 79).

Prawo wynikające z umowy małżeńskiej, ma pomagać w wypełnianiu naturalnych celów związku mężczyzny i kobiety. W sakramencie małżeństwa jest obecny Chrystus, bowiem sami małżonkowie są znakiem Jego obecności. Co się dzieje, kiedy ten związek się rozpada? Wtedy powstaje dylemat, dylemat spotkania Chrystusa normatywnego z Chrystusem miłosiernym i przebiega on poprzez nasze serca, sumienia i wiarę.

¹² Relacja Synodu 2014, 24.

¹³ Jan Paweł II, adh. *Familiaris consortio* (22 listopada 1981), 34; AAS 74 (1982), 123.

¹⁴ Franciszek, Homilia podczas Mszy św. z nowymi kardynałami (15 lutego 2015); AAS 107 (2015), 257; „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, n. 2/2015, s. 35.

¹⁵ Tamże, Relacja końcowa 2015, 51.

17. SYNOD O RODZINIE, KOMUNIKAT OJCÓW
SYNODALNYCH Z POLSKI NA ZAKOŃCZENIE
SYNODU O MAŁŻEŃSTWIE I RODZINIE,
25 PAŹDZIERNIKA 2015 ¹⁶

Powaga i prawda miłości małżeńskiej decydują o stałości, niezmienności i świętości związku, który ma charakter Boski i ludzki.

„Święty Jan Paweł II zaproponował kompleksowe kryterium, które pozostaje podstawą do oceny tych sytuacji: «Niech wiedzą duszpasterze, że dla miłości prawdy mają obowiązek właściwego rozeznania sytuacji. Zachodzi bowiem różnica pomiędzy tymi, którzy szczerze usiłowali ocalić pierwsze małżeństwo i zostali całkiem niesprawiedliwie porzuceni, a tymi, którzy z własnej, ciężkiej winy zniszczyli ważne kanonicznie małżeństwo. (...) Są wreszcie tacy, którzy zawarli nowy związek ze względu na wychowanie dzieci, często w sumieniu subiektywnie pewni, że poprzednie małżeństwo, zniszczone w sposób nieodwracalny, nigdy nie było ważne»” (FC, 84-85).

Nauka Kościoła o sakramentalności związku ludzi ochrzczonych jest jasna, pewna i oparta na nauczaniu ewangelicznym Jezusa Chrystusa.

¹⁶ XIV Assemblea Generale Ordinaria del Sinodo dei Vescovi, *Relazione finale del Sinodo dei Vescovi a Papa Francesco*, (da: *L'Osservatore Romano*, ed. quotidiana, Anno CLV, n. 245, 26-27/10/2015), http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20151026_relazione-finale-xiv-assemblea_it.html; *Komunikat na zakończenie Synodu Biskupów o małżeństwie i rodzinie* (Rzym, 25 X 2015), „Niedziela” 2015, nr 44, s. 7.

18. PODSUMOWANIE

Teologia Kościoła katolickiego w oparciu o Pismo św. i Tradycję stara się przekazywać prawdę o życiu tak w kategoriach filozoficznych, jak i w kategoriach wiary. Miłość ludzka przedstawia się jako wzajemny dar kobiety i mężczyzny, który realizuje się na przestrzeni życia, daje życie, troszczy się o nie i je wychowuje. Miłość małżeńska jest ukierunkowana na wzajemną życzliwość i płodność, jest dobra i twórcza, stwarza bowiem wspólnotę w wymiarze doczesnym, a przez wiarę, uświęca się i prowadzi do wymiaru wiecznego.

Autor tekstu: ks. dr hab. Zdzisław Struzik, prof. UKSW

19. INSTYTUT NATURALNEGO PLANOWANIA RODZINY WG METODY PROFESORA RÖTZERA (INER) – 25 LAT W SŁUŻBIE MAŁŻEŃSTWU I RODZINIE

Instytut Naturalnego Planowania Rodziny wg metody Profesora Röttera (INER) jest organizacją pozarządową zarejestrowaną w Warszawie w 1993 roku. W 2018 roku Instytut INER obchodzi jubileusz 25-lecia działalności w Polsce.

Naszą misją jest promowanie i edukowanie wszystkich grup społecznych w zakresie: naturalnej metody rozpoznawania płodności, zdrowego stylu życia i odpowiedzialnego rodzicielstwa.

Jesteśmy ludźmi z pasją. Troska o zdrowe społeczeństwo oraz szczęśliwe małżeństwa i rodziny to nasz priorytet.

Współpracujemy z dyplomowanymi instruktorami i nauczycielami z całej Polski.

Aby Wam pomóc:

- prowadzimy warsztaty i kursy z użyciem profesjonalnych narzędzi dydaktycznych;
- rozprowadzamy publikacje dotyczące zdrowego stylu życia, płodności, małżeństwa i rodziny;
- prowadzimy stronę internetową z bazą wiedzy: www.iner.pl;
- udostępniamy cyfrową kartę obserwacji cyklu z możliwością konsultacji przez Internet: www.inercycle.org.

Jesteśmy przekonani, że życie zgodne z naturalnym rytmem płodności prowadzi do szczęścia. Tysiące małżonków, którzy nauczyli się rytmu płodności, doświadczą radości i spokoju płynącego z tego stylu życia. Badania INER pokazują, że użytkownicy naturalnych metod rozpoznawania płodności trwają w związkach małżeńskich o silnej bądź bardzo silnej więzi. Cenią te metody ze względu na świadomość swojej płodności oraz podejmowanie odpowiedzialności za prokreację przez dwie osoby w związku.

INER współpracuje z ośrodkami naukowymi, z uczelniami, z organizacjami pozarządowymi oraz poradniami małżeńskimi i rodzinnymi na terenie całego kraju oraz w środowiskach polonijnych m.in. z Wielkiej Brytanii, Francji i Niemiec, gdzie obecnie prowadzone są kursy metody prof. Röttera.

INER Polska jest w stałym kontakcie z organizacjami INER w innych krajach europejskich między innymi: z Austrii, Niemiec, Włoch, Rumunii, Szwajcarii i innych tworząc w ten sposób międzynarodową platformę w zakresie naukowym i organizacyjnym.

Podczas swojej dwudziestopięcioletniej działalności Instytut wyszkolił ponad 3600 nauczycieli rozpoznawania płodności w Polsce, a także poza jej granicami (Wielka Brytania, Niemcy, Ukraina, Irlandia).

Najnowszym projektem Instytutu INER jest „INERcycle” czyli nowoczesny elektroniczny system do prowadzenia obserwacji cyklu. System działa zarówno w wersji web, jak również za pośrednictwem aplikacji mobilnej na systemy: Android, iOS i Windows.

INERcycle został stworzony po to, aby umożliwić użytkownikom notowanie wskaźników płodności w wygodny, prosty i przyjazny sposób na nowoczesnych urządzeniach przenośnych. System umożliwia wyznaczenie dni płodności i niepłodności w cyklu kobiety, a także skorzystanie z konsultacji nauczyciela INER. Dodatkowo aplikacja daje możliwości korzystania z kursów stacjonarnie i przez Internet, udostępnienia karty obserwacji np. małżonkowi czy lekarzowi, wydrukowania swoich kart. INERcycle może działać w wielu językach. Obecnie funkcjonuje już wersja polska, angielska i niemiecka.

Dla kogo jest INERcycle:

- dla każdej dziewczyny / kobiety, która chce wiedzieć, co aktualnie dzieje się w jej cyklu menstruacyjnym;
- dla par narzeczeńskich i małżeńskich, które pragną nauczyć się naturalnego rytmu płodności;
- dla lekarzy, doradców życia rodzinnego i nauczycieli rozpoznawania płodności do konsultowania swoich pacjentów, klientów i wszystkich zainteresowanych.

Zapraszamy do zapoznania się z ofertą INER na stronie internetowej www.iner.pl

- Kursy INER – stacjonarne, internetowe oraz w wersji filmowej (e-kurs) www.iner.pl
- INERcycle – elektroniczny system do prowadzenia obserwacji cyklu <https://inercycle.org>
- Aplikacja mobilna INERcycle – dostępna na systemy: Android, iOS, Windows
- Publikacje dotyczące naturalnego rozpoznawania płodności <https://sklep.iner.pl>.

NAUCZANIA PAPIESKIE

Kontakt

Instytut Naturalnego Planowania Rodziny według metody prof. J. Rötzera
(INER)

ul. Nowogrodzka 49

00-695 Warszawa

www.iner.pl, www.facebook.com/InerNPR

biuro@iner.pl

tel. 22 629 06 89

1% dla INER

Przekazując Twój 1% dla Instytutu INER pomagasz nam w realizacji naszej misji:

propagowania naturalnej prokreacji, inwestując tym samym w kondycję zdrowia społeczeństwa;
uczenia małżonków rozumienia własnej płodności i odpowiedzialnego rodzicielstwa;
kształtowania partnerskiej postawy miłości kobiety i mężczyzny.

Od 25 lat pomagamy kobietom i mężczyznom budować ich szczęście. Jesteśmy dla Was! Możemy funkcjonować między innymi w oparciu o darowiznę z 1% podatku od naszych Przyjaciół. *Buduj z nami szczęście małżeńskie i rodzinne!*

KRS: 0000167769

Dziękujemy za każde wsparcie

20. BIBLIOGRAFIA

Sobór Watykański II

Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (7.12.1965), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2008, s. 824-981.

Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium* (21.11.1964), w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2008, s. 144-263.

Nauczanie papieskie

Benedykt XVI, Encyklika *Deus caritas est*, (25.12.2005), Rzym 2005.

Franciszek, Adhortacja *Amoris laetitia* (19.03.2016), Rzym 2016.

Franciszek, Encyklika *Lumen fidei* (29.06.2013), Rzym 2013.

Franciszek, Homilia podczas Mszy św. z nowymi kardynałami (15 lutego 2015); AAS 107 (2015), 257; „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie.

Giovanni Paolo II, *Adhortatio apostolica ad episcopos, sacerdotes et christifideles totius ecclesiae catholicae de familiae christianae muneribus in mundo huius temporis “Familiaris consortio”*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IV, 2 1981, Libreria Editrice Vaticana 1982, p. 948-1130.

Giovanni Paolo II, *La chiesa deve annunciare il “Vangelo della vita” senza alcuna paura davanti ai singoli, ai popoli e agli stati*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XIV,1, 1991, Libreria Editrice Vaticana 1993, p. 1293-1296.

Giovanni Paolo II, *Lettere encyclicae “Evangelium vitae” episcopis, presbyteris et diaconis religiosis viris et mulieribus christifidelibus laicis universique bonae voluntatis hominibus de vitae humanae inviolabili bono*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XVIII, 1, 1995, Libreria Editrice Vaticana 1997, p. 605-734.

Giovanni Paolo II, *Litterae familiis datae a summo pontifice Ioanne Paulo PP. II ipso volente Sacro Familia Anno MCMXCIV*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XVII, 1 1994, Libreria Editrice Vaticana 1996, p. 254-325.

Giovanni Paolo II, *Nella lotta tra la „Cultura” della morte e la civiltà dell'amore la chiesa proclama la vita, annuncia la verità, indica la via*, w: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XIV,1, 1991, Libreria Editrice Vaticana 1993, p. 703-705.

- Jan Paweł II, Adhortacja *Familiaris consortio* (22.11.1981), Rzym 1981.
Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. 6: Katechezy, cz. 1, Kraków 2007.
Jan Paweł II, Encyklika *Evangelium vitae* (25.03.1995), Rzym 1995.
Jan Paweł II, List do rodzin *Gratissimam sane* (2.02.1994), Rzym 1994.
Jan Paweł II, *List do wszystkich Braci w biskupstwie o „Ewangelii życia”* (19.05.1991), Rzym 1991.
Jan Paweł II, *Mężczyznę i niewiastę stworzył ich: odkupienie ciała a sakramentalność małżeństwa*, Città del Vaticano 1986.
Jan Paweł II, *Nadzwyczajny Konsystorz Kardynałów* (4-7.04.1991), Rzym 1991.
Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2011.
Jan Paweł II, *Przekroczyć prób nadziei*, Lublin 1994.

Inne dokumenty Kościoła

- Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele Katolickim, oprac., ks T. Pieronek, Kraków 1990.
Komunikat na zakończenie Synodu Biskupów o małżeństwie i rodzinie (Rzym, 25 X 2015), „Niedziela” 2015, nr 44, s.7.
Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja o szacunku dla rodzącego się życia ludzkiego i o godności jego przekazywania. Odpowiedzi na niektóre aktualne zagadnienia „Donum vitae”* (22.02.1987).
Stolica Apostolska, *Karta praw rodziny* (22.10.1982), „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, 1983, nr 10, s. 6-7.

Literatura

- 15 lat pontyfikatu Jana Pawła II: wydarzenia, dokumenty, red. M. Filipiak, K. Klauza, Lublin 1993.
Boniecki A., Kolenda-Zaleska K., *Zrozumieć Papieża: rozmowy o Janie Pawle II*, Kraków 2012.
Chegurova D., *ABC chrześcijanina: analiza myśli Benedykta XVI*, Lublin 2009.
Dar ludzkiego życia – Humanae vitae donum: w dwudziestą rocznicę ogłoszenia encykliki „Humanae vitae”, red. K. Majdański, T. Styczeń, Lublin 1991.
Dziwisz S., *Miłością mocni*, Kraków 2006.
„*Evangelium vitae*” – encyklika ocalenia współczesnej rodziny i świata. Międzynarodowy Kongres zorganizowany przez Instytut Stu-

- diów nad Rodziną ATK*, Warszawa-Łomianki, 22-24 listopada 1996, red. K. Majdański i in., Warszawa 1997.
- Evangelium vitae – ocaleniem rodziny*, red. K. Majdański, S. Stefanek, Częstochowa 1997.
- Grabczak Z., *Problematyka etyczna patologii ciąży. Studium w świetle współczesnego nauczania Kościoła*, Lublin 2005.
- Jan Paweł II teolog: komentarze do encyklik*, red. G. Borgonovo, A. Cattaneo; wstęp do wyd. pol. K. Nycz, Warszawa 2009.
- Kłoczowski J.A., *Zawierzyć prawdzie. O encyklikach Jana Pawła II. Próba osobistej lektury*, Kraków 2006.
- Krucina J., *Co mówi Papież. Nauczanie społeczne Jana Pawła II*, Wrocław 2005.
- Majdański K., „Arena bitwy o życie”: aktualna sytuacja demograficzna w świecie i w Polsce, Łomianki 2000.
- Majdański K., *Rodzina u progu trzeciego tysiąclecia*, Warszawa 1995.
- Moralny fundament Europy czyli o cywilizację życia: symposium „O solidarność rodziny narodów Europy” 13-14 maja 2001 roku w dwudziestą rocznicę zamachu na Ojca Świętego Jana Pawła II*, red. T. Styczeń, C. Ritter, K. Majdański, Lublin 2002.
- Nienarodzony miarą demokracji*, red. T. Styczeń, Lublin 1991.
- Nowacka E., *Spółeczno-polityczna myśl Benedykta XVI. Geneza i znaczenie dla współczesnych państw demokratycznych*, Wrocław 2006.
- Rodzina na przełomie wieków: międzynarodowe symposium naukowe z okazji jubileuszu 25-lecia Instytutu Studiów nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Warszawa – Łomianki, 13-14 maja 2000, red. K. Majdański, Łomianki 2000.
- Struzik Z., *Przesłanie Świętego Jana Pawła II. Materiały edukacyjne: encykliki i adhortacje*, Warszawa 2014.
- The family at the turn of the century: the international scientific symposium marking the jubilee of the 25th anniversary of the Institute for Studies on the Family of Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw*, Warsaw-Łomianki 13-14 May 2000, ed. by K. Majdański, Łomianki 2000.
- Wojtyła K., *Odnova Kościoła i świata: refleksje soborowe, wybór i oprac.* A. Dobrzyński, Kraków-Rzym 2011.
- Wojtyła K., *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. T. Styczeń i in., Lublin 2011.
- Zięba M., *Jestem z Wami. Kompendium twórczości i nauczania Karola Wojtyły – Jana Pawła II*, Kraków 2010.

21. NOWENNA DO OPATRZNOŚCI BOŻEJ

MODLITWA NA KAŻDY DZIEŃ NOWENNY

PIEŚŃ:

Kto się w opiekę odda Panu swemu, a całym sercem szczerze ufa Jemu, śmieie rzec może: Mam obrońcę Boga, nie przyjdzie na mnie żadna straszna trwoga. Ciebie On z łowczych obieży wyzuje i w zaraźliwym powietrzu ratuje: w cieniu swych skrzydeł zachowa cię wiecznie, pod Jego pióry uleżysz bezpiecznie.

Opatrzności Boża, która wszystkim rządzisz i wszystkim kierujesz – wierzę w Ciebie!

Opatrzności Boża, która czuwasz i opiekujesz się każdym stworzeniem – ufam Tobie!

Opatrzności Boża, która jako Matka najtroskliwsza zaspakajasz na każdy dzień wszystkie potrzeby swych dzieci – kocham Cię, uwielbiam Cię, powierzam się Tobie!

Opatrzności Boża czuwaj nad nami!

Tobie Opatrzności Boża powierzamy tę nowennę w intencji...

DZIEŃ 1

Cały świat, w którym żyjemy, poruszamy się i jesteśmy, jest w rękach Boga. To „w Nim żyjemy, poruszamy się i jesteśmy” (Dz 17,28). To nie On żyje w naszym świecie, lecz to my żyjemy w Jego świecie. On nigdy nie wypuszcza nas ze swoich rąk. Nie traci nas sprzed oczu. Nie gubi planów naszego życia. Inaczej nie byłby Bogiem, ani doskonałą Miłością, ani doskonałą Obecnością. Nie byłby Ojcem i Matką. – „Czyż może niewiasta zapomnieć o swym niemowlęciu, ta, która kocha syna swego łona?

A nawet, gdyby ona zapomniała, Ja nie zapomnę o tobie! Oto wyryłem cię na obu dłoniach” (Iz 49, 15-16).

LITANIA DO BOŻEJ OPATRZNOŚCI

Kyrie elejson. Chryste elejson. Kyrie elejson.
Chryste, usłysz nas. Chryste, wysłuchaj nas.
Ojczy z nieba, Boże – zmiłuj się nad nami.
Synu, Odkupicielu świata, Boże – zmiłuj się nad nami.
Duchu Święty, Boże – zmiłuj się nad nami.
Opatrzności Boża, godny celu miłości aniołów i ludzi – zmiłuj się nad nami.
Opatrzności Boża, nadziejo naszego zbawienia,
Opatrzności Boża, pociecho Kościoła pielgrzymującego,
Opatrzności Boża, droga do Nieba,
Opatrzności Boża, wyprowadzająca z wszelkich niebezpieczeństw,
Opatrzności Boża, rozdzielająca łaski,
Opatrzności Boża, nieprzebrany skarbie wszelkiego dobra,
Opatrzności Boża, wspierająca sprawiedliwych,
Opatrzności Boża, nadziejo grzeszników,
Opatrzności Boża, ucieczko nieszczęśliwych,
Opatrzności Boża, pomocy we wszelkiej potrzebie,
Opatrzności Boża, ukojenie serc,
Opatrzności Boża, schronienie udręczonych,
Opatrzności Boża, skuteczny leku na wszelkie strapienia,
Opatrzności Boża, nasycenie zgłodniałych,
Opatrzności Boża, wsparcie ubogich,
Opatrzności Boża, podpora wdów i sierot,
Opatrzności Boża, boski przymiocie godny naszego uwielbienia,
Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, przepuść nam, Jezu.
Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, wysłuchaj nas, Jezu.
Baranku Boży, który gładzisz grzechy świata, zmiłuj się nad nami.

P: Wychwalamy Panie, Twoją świętą Opatrzność.

W: I poddajemy się wszystkim Jej wyrokom.

Módlmy się:

Panie, Ojczy wszechmogący i dobry, który przez swą Opatrzność prowadzisz nas i ochraniasz w każdej chwili naszego życia, naucz nas być zawsze posłusznymi Twojej woli, abyśmy kiedyś mogli wielbić Cię i dzięki Ci składać bez końca zjednoczeni w chwale Twego Królestwa. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen.

K : OPATRZNOŚCI BOŻA

W: CZUWAJ NAD NAMI

PIEŚŃ:

1. Szczęśliwy kogo Opatrzność Boska, ma w swej opiece niech się nie troska:
W żadnym przypadku ten nie szkodzi, kogo Opatrzność Boska piastuje.
2. Nie tak miedziany mur jest bezpieczny, ani dyament tak trwało wieczny;
Jak kto przy Bogu łaskawym stoi, żadnych się nieszczęść niechaj nie boi.
3. Niechaj się na mnie i świat oburzy, niechaj me serce w żalach zanurzy;
Gdy tylko spojrzysz niebieskie oko, wyjdę z tej toni pewnie wysoko.

DZIEŃ 2

Bóg, który nas stworzył własnymi rękami, nie zakończył swojego dzieła w pierwszej chwili stwarzania. Stwarza nas nieustannie. Nieustannie kształtuje nas na swój obraz i podobieństwo. Więcej – nie chce tego czynić bez naszej woli i bez naszej współpracy. Opatrzność wyraża się w tym, że czuwa nad naszą drogą, prowadzącą do pełni szczęścia, do spełnienia się każdego z nas.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 3

„Nasz Bóg jest w niebie; czyni wszystko, co zechce” (Ps 115,3), to jednak pozostawia nas istotami całkowicie wolnymi. Więcej, daje nam możliwość uczestnictwa w swojej Opatrzności. Chce, abyśmy czynili sobie ziemię poddaną. Chce, abyśmy się stali Jego pomocnikami (por. 1 Kor 3,9). Ilekroć podejmujemy to pragnienie Opatrzności Bożej, nasze życie staje się opatrznościowe, nawet wtedy, gdy prowadzi przez doświadczenia. Ilekroć natomiast żyjemy własnym życiem, roz mijamy się z Bogiem – tylekroć nasze życie zanika, staje się życiem „nieopatrzny m”. Przypomina nam o tym święty Paweł: „Albowiem to Bóg jest w was sprawcą i chcenia, i działania zgodnie z Jego wolą” (Flp 2,13).

Litania do Bożej Opatrzności

NAUCZANIA PAPIESKIE

DZIEŃ 4

Od naszej wiary i zaufania zależeć będzie nasze powierzenie się, lub nie, Opatrzności Bożej. Bóg w swej Opatrzności zawsze pozostanie wierny. Takie zaufanie staje się prawdziwą próbą, gdy naprzeciw naszej wiary w Opatrzność Bożą stanie pokusa zgorszenia z powodu szalejącego zła. W takich momentach bardzo potrzebujemy duchowego wsparcia i obecności innych, którzy wierzą, którzy mają nadal siłę powtarzać z wiarą: „Wszystko w rękach Boga”. „Wierzymy mocno, że Bóg jest Władcą świata i historii. Drogi Jego Opatrzności są dla nas często nieznane. Dopiero u kresu, gdy skończy się nasze poznanie częściowe, gdy zobaczymy Boga „twarzą w twarz” (1 Kor 13,12), w pełni poznamy drogi, którymi Bóg prowadził swoje stworzenie, nawet przez dramaty zła i grzechu, do odpoczynku ostatecznego Szabatu, ze względu na który stworzył ziemię i niebo” (KKK nr 314).

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 5

Pełnienie woli Ojca łączył Jezus ze swoim powołaniem i posłannictwem (J 17,3). Pełnimy wolę Ojca na wzór Jezusa, gdy żyjemy naszym powołaniem, które jest wolą Boga dla nas. Modląc się pamiętajmy, iż prośba, której motywacja i przedmiot są dobre same w sobie, może nie odpowiadać woli Bożej i nie zostać spełniona. Będzie spełniona tylko wtedy, gdy zgadza się z mądrością i wolą Boga: „Jeżeli Pan zechce”, jak pisze św. Jakub (Jk 4,15). Każda prośba o to, by wzrastać w wierze, nadziei i miłości, lub stawać się świętym w całym postępowaniu (por. 1P 1,15), zawsze będzie wysłuchana, ponieważ, jesteśmy tego pewni, „wolą Bożą jest (nasze) uświęcenie” (1Tes 4,3). Bóg nie może na to nie odpowiedzieć. „Ojciec Twój odda tobie”, On ci to da. Kiedy? To sekret Jego mądrości. Bądźmy jednak tego pewni.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 6

Pełnimy na co dzień wolę Ojca, gdy używamy naszej woli zgodnie z wolą i zamiarem Ojca. Człowiek został stworzony na obraz i podobieństwo Boże. Bóg na początku stworzenia mocą swej woli „rzekł” i stało się. Siłą swej woli wprowadził porządek i harmonię do chaosu stworzenia. Człowiek mocą swojej woli i Bożej

łaski powinien wprowadzić porządek i harmonię w chaos i bałagan swego małego świata. Winien usunąć to, co blokuje działanie Opatrzności Bożej.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 7

Bóg jest Miłością... Uświadamiamy sobie, że jeśli tak jest, to On ma wobec każdego z nas wspaiały plan miłości, wzywa nas do miłości. Na ten Boży plan miłości Maryja odpowiedziała słowami: „Niech mi się stanie”. Maryja powiedziała swoje „TAK” z pragnieniem i radością. Taką powinna być również nasza postawa. Bo zamysł Boga – wola Boża, to coś pięknego, dobrego, coś pożytecznego dla nas.

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 8

Wiemy, że Bóg jak dobry Ojciec myśli o nas i troszczy się o każdy nasz dzień. Jest „nasz”, ale doświadczamy jak trudno w chwili cierpienia, choroby, próby, powiedzieć „Ojcze”. Najtrudniej jest przyjąć wolę Bożą w cierpieniu. Trzeba się często wraz z Jezusem krwawo pocić, zmagać wewnętrznie. Światłem i oparciem w takich godzinach jest modlitwa: „Nie moja, ale Twoja wola niech się stanie” (Łk 22 ,42).

Litania do Bożej Opatrzności

DZIEŃ 9

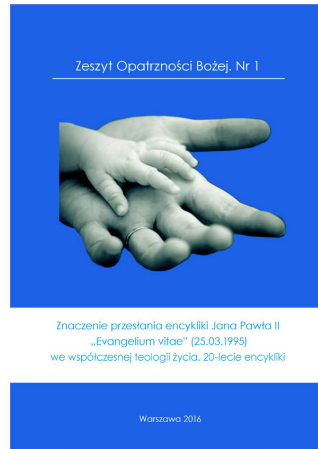
W naszym zwykłym życiu doświadczamy różnych opatrznościowych wydarzeń, cierpień i prób, doświadczamy niepowodzeń, które są potrzebne, aby Bóg, który jest Ojcem, jest Miłością, mógł do nas mówić jasno lub lepiej, by Bóg mógł być w nas słuchanym. Ale nie jest tak, że Bóg decyduje o cierpieniu, niepowodzeniu, chcąc tylko nas doświadczyć. Bóg może przyzwolić na wiele doświadczeń, bo widzi dalej, niż sięga nasze, nawet największe doświadczenie.

Litania do Bożej Opatrzności

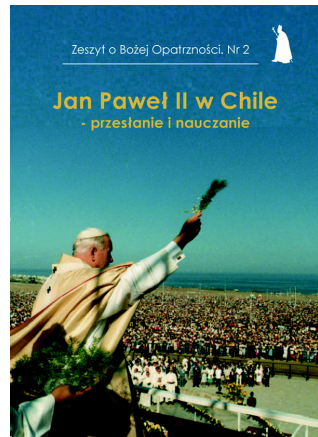
Za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej z dnia 30.03.2016/Nr 704/D/2016.

ZESZYTY WYDANE W SERII

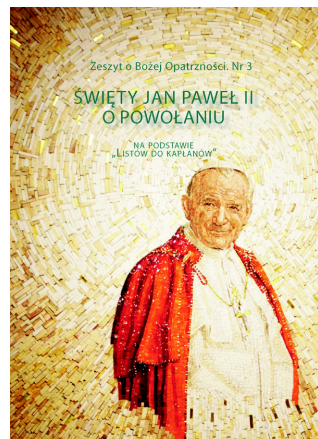
Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 1
**Znaczenie przesłania encyklikli Jana Pawła II
„Evangelium vitae”(25.03.1995)
we współczesnej teologii życia. 20-lecie encyklikli**
Warszawa 2016
ISBN 978-83-65198-12-9

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 2
Jan Paweł II w Chile - przesłanie i nauczanie
Warszawa 2017
ISBN 978-83-65198-14-3

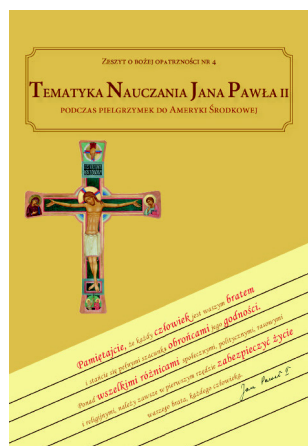

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 3
**Jan Paweł II o powołaniu na podstawie
„Listów do Kapłanów”**
Warszawa 2017
ISBN 978-83-65198-17-4

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 4
**Tematyka nauczania Jana Pawła II podczas
pielgrzymek do Ameryki Środkowej**
Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-22-8

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 5
**Wartość i godność rodziny w nauczaniu
Jana Pawła II**
Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-24-2

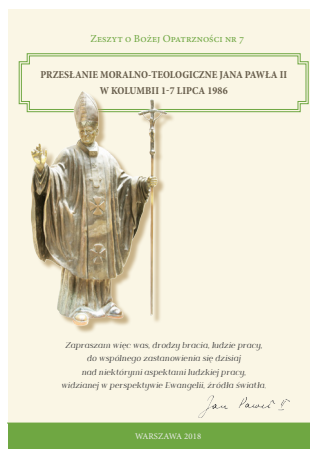
Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 6
**Dzieciństwo Boże w nauczaniu księdza
Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Jana Pawła II**
Warszawa 2017

ISBN 978-83-65198-28-0

Zeszyt o Bożej Opatrzności nr 7
**Przesłanie moralno-teologiczne Jana Pawła II
w Kolumbii 1-7 lipca 1986**
Warszawa 2018

ISBN 978-83-65198-36-5

INSTYTUT PAPIEŻA JANA PAWŁA II

ul. Ks. Prymasa Augusta Hłonda 1
02-972 Warszawa
tel. 22 213 11 90; fax 22 213 11 92
www.ipjp2.pl, e-mail: instytut@ipjp2.pl

ISBN 978-83-65198-38-9

